

ارزیابی تأثیر روش‌های نوین آموزشی بر بهبود عملکرد آموزشی در مدارس استان اردبیل

سیامک دیدار طالب‌شیمیکائیل^۱، فرشته فرهمند^۲، سیامک ورودی نقدعلیا^۳

تاریخ دریافت: ۱۵ تیرماه ۱۴۰۴

تاریخ پذیرش: ۱۷ شهریورماه ۱۴۰۴

چکیده

از حیث شیوه گردآوری داده‌ها، پژوهش حاضر در زمره تحقیقات پیمایشی قرار می‌گیرد و با هدف بررسی میزان تأثیر به‌کارگیری روش‌های نوین آموزشی بر عملکرد آموزشی دانش‌آموزان اجرا می‌شود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه معلمان و مدیران شاغل در مدارس دولتی استان اردبیل است. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران و با در نظر گرفتن سطح اطمینان ۹۵ درصد و خطای ۰/۰۵، حدود ۳۰۰ نفر برآورد شد. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه استاندارد است. برای سنجش پایایی ابزار اندازه‌گیری از ضریب آلفای کرونباخ استفاده می‌شود و مقدار آلفای بالاتر از ۰/۷۰ به‌عنوان شاخص پایایی قابل قبول در نظر گرفته شد. به منظور آزمون فرضیه پژوهش از آزمون همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون استفاده شد. نتایج به‌دست‌آمده از تحلیل داده‌ها نشان داد که میزان به‌کارگیری روش‌های نوین آموزشی در مدارس این استان در سطح نسبتاً مطلوبی قرار دارد، اما همچنان تفاوت‌های معناداری میان مدارس از نظر نحوه و میزان اجرای این روش‌ها مشاهده می‌شود. این تفاوت‌ها می‌تواند ناشی از عوامل متعددی همچون سطح مهارت معلمان، امکانات و زیرساخت‌های آموزشی، حمایت مدیریتی و فرهنگ سازمانی مدارس باشد. یافته‌های پژوهش نشان داد که بین به‌کارگیری روش‌های نوین آموزشی و عملکرد آموزشی مدارس استان اردبیل رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. این نتیجه بیانگر آن است که هرچه میزان استفاده از روش‌های نوین آموزشی افزایش یابد، عملکرد آموزشی مدارس نیز بهبود پیدا می‌کند.

واژگان کلیدی: روش‌های نوین آموزشی، بهبود عملکرد آموزشی، مدارس استان اردبیل

^۱ گروه آموزش ابتدایی، وزارت آموزش و پرورش، اداره کل آموزش و پرورش استان اردبیل، بیله سوار، ایران

^۲ گروه آموزش ابتدایی، وزارت آموزش و پرورش، اداره کل آموزش و پرورش استان اردبیل، بیله سوار، ایران

^۳ گروه آموزش ابتدایی، وزارت آموزش و پرورش، اداره کل آموزش و پرورش استان اردبیل، بیله سوار، ایران

۱-مقدمه

در سال‌های اخیر، با توجه به تحولات سریع در دانش و فناوری، نظام‌های آموزشی در سراسر جهان به دنبال ارتقای کیفیت یاددهی-یادگیری و بهبود عملکرد آموزشی هستند (Akçayır & Akçayır, 2018). عملکرد آموزشی به‌عنوان یک شاخص کلیدی کیفیت آموزش، تحت تأثیر عوامل متعددی قرار دارد که یکی از مهم‌ترین آن‌ها روش‌های تدریس نوین و فعال است که به‌ویژه در دوران پسا کرونا و به‌خاطر نیاز به یادگیری فعال، مشارکتی و دانش‌محور اهمیت یافته است (Xayrullayevna et al., 2025). در این بستر، روش‌های سنتی که بر انتقال یک‌طرفه اطلاعات تکیه دارند، پاسخگوی نیازهای یادگیری امروز نیستند و باعث کاهش انگیزش، مشارکت و در نهایت عملکرد دانش‌آموزان می‌شوند.

روش‌های نوین آموزشی مانند کلاس معکوس^۱، یادگیری مبتنی بر پروژه^۲، یادگیری مشارکتی^۳ و ادغام فناوری‌های نوین در فرایند تدریس مورد توجه محققان قرار گرفته‌اند؛ زیرا این شیوه‌ها می‌توانند یادگیری فعال، تفکر انتقادی و مهارت‌های حل مسئله را در دانش‌آموزان تقویت کنند (Aydın & Mutlu, 2023; Xayrullayevna et al., 2025). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که روش‌های نوین آموزشی می‌توانند شکل‌دهی تجربه یادگیری معنادار را تسهیل کنند و در بسیاری از موارد موجب افزایش انگیزه، مشارکت و موفقیت تحصیلی شوند (Nouri, 2016; Torres-Martín et al, 2022).

استان اردبیل به‌عنوان یک استان فرهنگی فعال در شمال غرب ایران، با چالش‌های خاص آموزشی مواجه است که شامل نابرابری دسترسی به منابع آموزشی، نیاز به تحول در شیوه‌های تدریس و ارتقای کیفیت عملکرد آموزشی مدارس می‌شود. با توجه به برنامه‌های تحول آموزشی در سطح کشور و تأکید سند تحول بنیادین بر تقویت یادگیری فعال و مشارکتی، لازم است تأثیر روش‌های نوین آموزشی در مدارس این استان به‌صورت علمی ارزیابی شود تا بتوان برنامه‌های توسعه‌ای مبتنی بر شواهد را طراحی و اجرا کرد. این موضوع نه تنها از منظر پژوهشی بلکه از منظر سیاست‌گذاری آموزشی نیز اهمیت دارد.

یکی از رویکردهای برجسته در نوآوری آموزشی کلاس معکوس است؛ در این مدل، بخش‌های معرفی محتوا به خارج از کلاس منتقل می‌شود و زمان کلاس برای فعالیت‌های مشارکتی، بحث‌های گروهی و حل مسئله اختصاص می‌یابد (Bergmann & Sams, 2012; Baig & Yadegaridehkordi, 2023). براساس نتایج پژوهش‌های متعدد، کلاس معکوس باعث افزایش مشارکت دانش‌آموزان و در برخی موارد بهبود نتایج یادگیری می‌شود (Nouri, 2016). علاوه بر این، یادگیری مبتنی بر پروژه به دانش‌آموزان امکان می‌دهد تا از طریق «کار واقعی» با چالش‌های عملی روبرو شوند و مهارت‌های تصمیم‌گیری و حل مسئله را توسعه دهند (Çakiroğlu & Erdemir, 2018; Li & Tu, 2024).

¹ Flipped Classroom

² Project-Based Learning

³ Cooperative Learning

در کنار این رویکردها، ادغام فناوری‌های آموزشی مانند استفاده از پلتفرم‌های تعاملی و ابزارهای دیجیتال نیز می‌تواند به بهبود تجربه یادگیری و افزایش تعامل میان دانش‌آموزان و معلمان کمک کند (Torres- Martín et al, 2022). یافته‌های یک مرور سیستماتیک نشان داده است که استفاده از فناوری‌های نوآورانه در کلاس درس، به‌ویژه زمانی که با مدل‌های فعال یادگیری تلفیق می‌شود، می‌تواند به‌طور معنی‌داری انگیزش، مشارکت و عملکرد تحصیلی را افزایش دهد (Silvia et al, 2025).

اگرچه بسیاری از این پژوهش‌ها در بسترهای بین‌المللی و دانشگاهی انجام شده‌اند، اما ضرورت دارد اثر آن‌ها در بستر مدارس ایران و به‌ویژه استان‌های غیرمرکزی مانند اردبیل نیز بررسی شود. این موضوع به دلیل تفاوت‌های فرهنگی، اجتماعی و ساختاری در نظام آموزشی ایران اهمیت دوچندان پیدا می‌کند. در این پژوهش تلاش می‌شود با بررسی تجربیات و نتایج حاصل از به‌کارگیری روش‌های نوین آموزشی در مدارس استان اردبیل، چشم‌اندازی روشن از تأثیر این روش‌ها بر بهبود عملکرد آموزشی ارائه شود و راهکارهایی برای سیاست‌گذاران آموزشی پیشنهاد گردد.

۲- ادبیات نظری و پیشینه پژوهشی

روش‌های تدریس نوین بر مبنای نظریه‌های یادگیری فعال استوارند که نقش یادگیرنده را از دریافت‌کننده منفعل اطلاعات به عامل فعال در فرآیند یادگیری تغییر می‌دهند. براساس نظریه یادگیری اجتماعی باندورا (Bandura, 1977)، یادگیری از طریق تعاملات اجتماعی، مشاهده و مشارکت فعال تحقق می‌یابد که این اصل در روش‌هایی مانند یادگیری مشارکتی و پروژه‌محور منعکس می‌شود. همچنین، رویکرد یادگیری مشارکتی بر اهمیت همکاری دانش‌آموزان برای ساخت دانش تأکید دارد و یافته‌ها نشان داده‌اند که این روش می‌تواند انگیزش، درک عمیق و عملکرد تحصیلی را تقویت کند.

در نظریه ساخت‌گرایی (Piaget, 1973; Vygotsky, 1978) نیز تأکید بر نقش فعال دانش‌آموز در ساخت دانش و تعامل اجتماعی با همسالان و معلمان است، که روش‌هایی مانند کلاس معکوس و یادگیری مبتنی بر پروژه را توجیه می‌کند. این رویکردها از معلم به‌عنوان ارائه‌دهنده محتوا به معلم به‌عنوان راهنما و تسهیل‌گر یادگیری تبدیل می‌کنند و فرصت تعاملی بیشتری برای یادگیری فراهم می‌آورند.

کلاس معکوس یکی از برجسته‌ترین رویکردهای نوین آموزشی است که در آن ارائه محتوای اولیه در خارج از کلاس (مثلاً از طریق ویدئوها یا منابع آنلاین) انجام می‌شود و زمان کلاس برای فعالیت‌های مشارکتی و حل مسئله اختصاص می‌یابد (Bergmann & Sams, 2012). پژوهش‌های متعدد اثرات مثبت کلاس معکوس را بر انگیزش، مشارکت و نتایج یادگیری گزارش کرده‌اند. در یک مطالعه میان‌رشته‌ای، مشخص شد که دانش‌آموزانی که در کلاس‌های مبتنی بر مدل معکوس شرکت کردند، در تعامل‌های فعال‌تر شرکت کردند و نتایج یادگیری بهتری داشتند (Xayrullayevna et al., 2025). همچنین، بررسی سیستماتیک نویری نشان می‌دهد که کلاس معکوس می‌تواند به‌ویژه برای دانش‌آموزان با عملکرد

پایین مفید باشد، زیرا فرصت‌های بیشتری برای بازخورد، همکاری و تمرین فراهم می‌آورد (Nouri, 2016).

علاوه بر این، مطالعات تجربی نشان داده‌اند که کلاس معکوس می‌تواند انگیزش یادگیری و مشارکت دانش‌آموزان را افزایش دهد و در برخی موارد موجب بهبود عملکرد تحصیلی نسبت به روش‌های سنتی شود (Nouri, 2016). این نتایج به‌ویژه زمانی برجسته می‌شوند که فعالیت‌های خارج از کلاس و درون کلاس به‌طور استراتژیک طراحی شده و با اهداف آموزشی همسو باشند.

یادگیری مبتنی بر پروژه به دانش‌آموزان این امکان را می‌دهد که از طریق ایجاد محصولات واقعی یا حل مسائل واقعی یاد بگیرند و مهارت‌های تفکر انتقادی، همکاری و خلاقیت را توسعه دهند. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که PBL می‌تواند درگیری شناختی و انگیزش یادگیری را افزایش دهد و نتایج یادگیری بلندمدت‌تری را نسبت به روش‌های سنتی فراهم کند (Çakiroğlu & Erdemir, 2018; Li & Tu, 2024).

در یک مطالعه تجربی که روش PBL و کلاس معکوس را بررسی کرد، دانش‌آموزان گروه تجربه نه تنها عملکرد علمی بالاتری نسبت به گروه کنترل داشتند، بلکه توانایی حفظ اطلاعات و مهارت حل مسئله را بهبود دادند (Aydın & Mutlu, 2023). این یافته نشان می‌دهد که تلفیق روش‌های فعال می‌تواند اثرات تقویتی در نتایج آموزشی داشته باشد.

ادغام فناوری‌های نوین در کلاس درس، یکی از عناصر کلیدی روش‌های نوین آموزشی به شمار می‌رود. فناوری آموزشی می‌تواند فرصت‌های یادگیری شخصی‌سازی‌شده، بازخورد فوری و تعامل‌های غنی‌تر میان معلم و دانش‌آموز فراهم کند. یافته‌ها نشان می‌دهد که ترکیب فناوری با روش‌های فعال، مانند کلاس معکوس یا یادگیری مشارکتی، می‌تواند موجب افزایش مشارکت و بهبود نتایج آموزشی شود (Torres-Martin et al, 2022). این ابزارها نه تنها فرآیند یادگیری را تعاملی‌تر می‌کنند بلکه دسترسی به منابع را نیز تسهیل می‌نمایند. هدف این مقاله، ارزیابی میزان تأثیر به‌کارگیری روش‌های نوین آموزشی بر بهبود عملکرد آموزشی دانش‌آموزان در مدارس استان اردبیل می‌باشد.

۳- روش تحقیق

در این پژوهش با عنوان «ارزیابی تأثیر روش‌های نوین آموزشی بر بهبود عملکرد آموزشی در مدارس استان اردبیل»، روش تحقیق از نظر هدف کاربردی و از نظر ماهیت، توصیفی-تحلیلی است و با رویکرد کمی انجام می‌شود. از حیث شیوه گردآوری داده‌ها، پژوهش حاضر در زمره تحقیقات پیمایشی قرار می‌گیرد و با هدف بررسی میزان تأثیر به‌کارگیری روش‌های نوین آموزشی بر عملکرد آموزشی دانش‌آموزان اجرا می‌شود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه معلمان و مدیران شاغل در مدارس دولتی استان اردبیل در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ مورد مطالعه است؛ انتخاب این جامعه به دلیل نقش مستقیم آنان در طراحی، اجرا و ارزیابی روش‌های تدریس نوین صورت گرفته است. با توجه به گستردگی جامعه آماری و پراکندگی جغرافیایی مدارس در مناطق شهری و روستایی استان، روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای نسبتی به‌کار گرفته می‌شود؛ بدین صورت که ابتدا مدارس بر اساس ناحیه آموزشی و نوع استقرار (شهری و روستایی) به طبقات مختلف

تقسیم شده و سپس از هر طبقه، نمونه‌ها متناسب با حجم آن انتخاب می‌شوند. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران و با در نظر گرفتن سطح اطمینان ۹۵ درصد و خطای ۰/۰۵، حدود ۳۰۰ نفر برآورد می‌شود که این تعداد از کفایت آماری لازم برای تحلیل داده‌ها برخوردار است. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه استاندارد است که برای سنجش به‌کارگیری روش‌های نوین آموزشی از مقیاس مبتنی بر چارچوب نظری یادگیری فعال و ساخت‌گرایی آموزشی، برگرفته از دیدگاه‌های ویگوتسکی (۱۹۷۸) و مدل کلاس معکوس برگمان و سامز (۲۰۱۲) استفاده می‌شود و برای سنجش عملکرد آموزشی نیز از پرسشنامه عملکرد آموزشی مبتنی بر شاخص‌های یادگیری، مشارکت و پیشرفت تحصیلی اقتباس شده از الگوی سالیس (۲۰۰۲) در مدیریت کیفیت آموزشی بهره گرفته می‌شود. گویه‌های پرسشنامه بر اساس طیف پنج‌درجه‌ای لیکرت تنظیم شده‌اند. روایی ابزار از طریق روایی صوری و محتوایی بررسی می‌شود؛ به این منظور پرسشنامه در اختیار جمعی از اساتید مدیریت آموزشی و متخصصان آموزش و پرورش قرار گرفته و پس از اعمال اصلاحات پیشنهادی، نسخه نهایی تدوین می‌شود. برای سنجش پایایی ابزار اندازه‌گیری از ضریب آلفای کرونباخ استفاده می‌شود و مقدار آلفای بالاتر از ۷۰/۰ به‌عنوان شاخص پایایی قابل قبول در نظر گرفته می‌شود. در بخش تجزیه و تحلیل داده‌ها، ابتدا از آمار توصیفی شامل میانگین، انحراف معیار، فراوانی و درصد برای توصیف متغیرها استفاده می‌شود و سپس در سطح آمار استنباطی، به منظور آزمون فرضیه پژوهش از آزمون همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون استفاده خواهد شد. کلیه تحلیل‌های آماری با بهره‌گیری از نرم‌افزار SPSS انجام می‌شود و سطح معناداری آزمون‌ها ۰/۰۵ در نظر گرفته می‌شود.

۴- یافته‌های تحقیق

در این بخش، نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌های گردآوری شده از پرسشنامه پژوهش ارائه می‌شود. داده‌ها پس از بررسی اولیه، کدگذاری و ورود به نرم‌افزار SPSS مورد تحلیل قرار گرفتند. یافته‌ها در دو بخش اصلی شامل یافته‌های توصیفی و یافته‌های استنباطی گزارش می‌شوند. بخش توصیفی به تشریح وضعیت متغیرهای پژوهش می‌پردازد و در بخش استنباطی، فرضیه پژوهش با استفاده از آزمون‌های آماری مناسب مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۴-۱- یافته‌های توصیفی

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی متغیر

شاخص	روش‌های نوین آموزشی	عملکرد آموزشی
تعداد پاسخگو	۳۰۰	۳۰۰
میانگین	۳۶۷	۳۸۱
انحراف معیار	۰/۶۴	۰/۵۹
حداقل	۱۸۰	۲۱۰
حداکثر	۵	۵

همان گونه که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، میانگین متغیر روش‌های نوین آموزشی برابر با ۳.۶۷ است که بالاتر از حد متوسط طیف لیکرت (۳) قرار دارد. این یافته نشان می‌دهد که از دیدگاه پاسخگویان، میزان استفاده از روش‌های نوین آموزشی در مدارس استان اردبیل در سطح نسبتاً مطلوبی قرار دارد. با این حال، مقدار انحراف معیار ۰.۶۴ بیانگر وجود تفاوت‌هایی میان مدارس در میزان بهره‌گیری از این روش‌هاست؛ به این معنا که در برخی مدارس استفاده از روش‌های نوین آموزشی گسترده‌تر و در برخی دیگر محدودتر است. این تنوع می‌تواند ناشی از تفاوت در امکانات، مهارت معلمان یا سیاست‌های مدیریتی مدارس باشد. همچنین، میانگین عملکرد آموزشی مدارس برابر با ۳.۸۱ است که نشان‌دهنده وضعیت نسبتاً مطلوب عملکرد آموزشی از دیدگاه پاسخگویان می‌باشد. این مقدار حاکی از آن است که مدارس استان اردبیل، علی‌رغم وجود برخی چالش‌ها، در دستیابی به اهداف آموزشی در سطح قابل قبولی قرار دارند. با این حال، وجود انحراف معیار ۰.۵۹ نشان می‌دهد که عملکرد آموزشی در همه مدارس یکسان نیست و تفاوت‌هایی میان مدارس مختلف از نظر کیفیت یاددهی-یادگیری و نتایج آموزشی وجود دارد.

جدول ۲. وضعیت ابعاد روش‌های نوین آموزشی

بعد	میانگین	انحراف معیار
یادگیری مشارکتی	۳.۷۴	۰.۶۶
کلاس معکوس	۳.۵۲	۰.۷۱
یادگیری مبتنی بر پروژه	۳.۶۱	۰.۶۹
استفاده از فناوری آموزشی	۳.۸۲	۰.۶۳

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که در میان ابعاد روش‌های نوین آموزشی، «استفاده از فناوری آموزشی» با میانگین ۳.۸۲ بالاترین مقدار را به خود اختصاص داده است. این امر بیانگر توجه بیشتر مدارس به بهره‌گیری از ابزارهای دیجیتال و فناوری‌های نوین در فرآیند تدریس است. در مقابل، بعد «کلاس معکوس» با میانگین ۳.۵۲ کمترین میزان را دارد که می‌تواند نشان‌دهنده محدودیت‌های اجرایی، کمبود آموزش معلمان یا ضعف زیرساخت‌های لازم برای اجرای کامل این روش در مدارس باشد. به‌طور کلی، نتایج نشان می‌دهد که گرایش به روش‌های نوین آموزشی در مدارس وجود دارد، اما میزان اجرای آن‌ها در ابعاد مختلف یکسان نیست.

۴-۲- یافته‌های استنباطی

در این بخش، فرضیه پژوهش مورد آزمون قرار می‌گیرد:

فرضیه پژوهش: به‌کارگیری روش‌های نوین آموزشی تأثیر مثبت و معناداری بر بهبود عملکرد آموزشی مدارس استان اردبیل دارد.

جدول ۳. آزمون همبستگی پیرسون بین روش‌های نوین آموزشی و عملکرد آموزشی

متغیرها	ضریب همبستگی (r)	سطح معناداری
روش‌های نوین آموزشی – عملکرد آموزشی	۰.۵۸	۰.۰۰۱

بر اساس نتایج جدول ۳، ضریب همبستگی پیرسون بین روش‌های نوین آموزشی و عملکرد آموزشی برابر با ۰.۵۸ است که در سطح ۰.۰۱ معنادار می‌باشد. این نتیجه نشان‌دهنده وجود رابطه مثبت و نسبتاً قوی میان دو متغیر است؛ بدین معنا که با افزایش میزان استفاده از روش‌های نوین آموزشی، عملکرد آموزشی مدارس نیز بهبود می‌یابد. معناداری آماری این رابطه نشان می‌دهد که این ارتباط تصادفی نبوده و می‌توان آن را به جامعه آماری تعمیم داد. بنابراین، فرضیه پژوهش در سطح اطمینان ۹۹ درصد تأیید می‌شود.

جدول ۴. همبستگی ابعاد روش‌های نوین آموزشی با عملکرد آموزشی

بعد روش‌های نوین آموزشی	ضریب همبستگی	سطح معناداری
یادگیری مشارکتی	۰.۵۴	۰.۰۰۱
کلاس معکوس	۰.۴۶	۰.۰۰۱
یادگیری مبتنی بر پروژه	۰.۵۱	۰.۰۰۱
استفاده از فناوری آموزشی	۰.۵۷	۰.۰۰۱

نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که تمامی ابعاد روش‌های نوین آموزشی با عملکرد آموزشی رابطه مثبت و معنادار دارند. در این میان، «استفاده از فناوری آموزشی» بیشترین همبستگی را با عملکرد آموزشی نشان می‌دهد که بیانگر نقش کلیدی فناوری در تسهیل یادگیری و ارتقای کیفیت آموزش است. در مقابل، بعد «کلاس معکوس» کمترین ضریب همبستگی را دارد، هرچند این رابطه نیز معنادار است. این یافته نشان می‌دهد که اگرچه کلاس معکوس به‌طور کامل در مدارس اجرا نمی‌شود، اما همان میزان اجرای موجود نیز تأثیر مثبتی بر عملکرد آموزشی دارد.

جدول ۵. نتایج تحلیل رگرسیون ساده برای پیش‌بینی عملکرد آموزشی

متغیر پیش‌بین	β	t	Sig
روش‌های نوین آموزشی	۰.۵۸	۱۱.۲۴	۰.۰۰۰

نتایج تحلیل رگرسیون ساده در جدول ۵ نشان می‌دهد که روش‌های نوین آموزشی توان پیش‌بینی معناداری برای عملکرد آموزشی دارند. مقدار ضریب استاندارد بتا (۰.۵۸) بیانگر آن است که با افزایش یک انحراف معیار در میزان استفاده از روش‌های نوین آموزشی، عملکرد آموزشی به میزان ۰.۵۸ انحراف معیار افزایش می‌یابد. مقدار آماره t و سطح معناداری ۰.۰۰۱ نشان‌دهنده معناداری بالای این اثر است. این نتیجه تأیید

می‌کند که روش‌های نوین آموزشی نه تنها با عملکرد آموزشی رابطه دارند، بلکه می‌توانند به عنوان عامل پیش بین مهمی برای بهبود عملکرد آموزشی مدارس استان اردبیل در نظر گرفته شوند.

جدول ۶. ضریب تعیین مدل رگرسیون

مقدار	شاخص
۰.۵۸	R
۰.۳۴	R ²
۰.۳۳	Adjusted R ²

بر اساس جدول ۶، مقدار ضریب تعیین (R^2) برابر با ۰.۳۴ است؛ به این معنا که ۳۴ درصد از واریانس عملکرد آموزشی مدارس توسط روش‌های نوین آموزشی تبیین می‌شود. این میزان تبیین، در پژوهش‌های علوم انسانی و آموزشی مقدار قابل توجهی محسوب می‌شود و نشان می‌دهد که روش‌های نوین آموزشی نقش مهمی در بهبود عملکرد آموزشی دارند، هرچند عوامل دیگری نیز در این زمینه مؤثر هستند که در این پژوهش مورد بررسی قرار نگرفته‌اند.

۵- نتیجه گیری و پیشنهادات

پژوهش حاضر با هدف ارزیابی تأثیر روش‌های نوین آموزشی بر بهبود عملکرد آموزشی در مدارس استان اردبیل انجام شد. نتایج به دست آمده از تحلیل داده‌ها نشان داد که میزان به کارگیری روش‌های نوین آموزشی در مدارس این استان در سطح نسبتاً مطلوبی قرار دارد، اما همچنان تفاوت‌های معناداری میان مدارس از نظر نحوه و میزان اجرای این روش‌ها مشاهده می‌شود. این تفاوت‌ها می‌تواند ناشی از عوامل متعددی همچون سطح مهارت معلمان، امکانات و زیرساخت‌های آموزشی، حمایت مدیریتی و فرهنگ سازمانی مدارس باشد.

یافته‌های استنباطی پژوهش نشان داد که بین به کارگیری روش‌های نوین آموزشی و عملکرد آموزشی مدارس استان اردبیل رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. این نتیجه بیانگر آن است که هرچه میزان استفاده از روش‌های نوین آموزشی افزایش یابد، عملکرد آموزشی مدارس نیز بهبود پیدا می‌کند. نتایج تحلیل رگرسیون نیز حاکی از آن بود که روش‌های نوین آموزشی توان تبیین بخش قابل توجهی از واریانس عملکرد آموزشی را دارند و می‌توان آن‌ها را به عنوان یکی از عوامل کلیدی در ارتقای کیفیت یاددهی-یادگیری در مدارس در نظر گرفت.

بررسی ابعاد مختلف روش‌های نوین آموزشی نشان داد که استفاده از فناوری‌های آموزشی و یادگیری مشارکتی بیشترین ارتباط را با عملکرد آموزشی دارند. این یافته بر اهمیت بهره‌گیری هدفمند از ابزارهای دیجیتال و ایجاد فرصت‌های یادگیری تعاملی و مشارکتی در کلاس درس تأکید می‌کند. در مقابل، اگرچه روش کلاس معکوس کمترین میزان همبستگی را با عملکرد آموزشی نشان داد، اما رابطه آن نیز مثبت و

معنادار بود که نشان می‌دهد حتی اجرای محدود این روش نیز می‌تواند آثار مثبتی بر یادگیری دانش‌آموزان داشته باشد.

در مجموع، نتایج پژوهش نشان می‌دهد که روش‌های نوین آموزشی می‌توانند به‌عنوان یکی از راهبردهای مؤثر برای ارتقای عملکرد آموزشی مدارس استان اردبیل مورد توجه قرار گیرند. این یافته‌ها با مبانی نظری یادگیری فعال و ساخت‌گرایی آموزشی همسو بوده و بر ضرورت فاصله گرفتن از روش‌های سنتی و حرکت به سوی رویکردهای نوآورانه در آموزش تأکید دارند.

پیشنهادهای کاربردی

گسترش و نهادینه‌سازی روش‌های نوین آموزشی در مدارس: با توجه به تأثیر مثبت روش‌های نوین آموزشی بر عملکرد آموزشی، پیشنهاد می‌شود سیاست‌گذاران و مدیران آموزش و پرورش استان اردبیل برنامه‌ریزی منسجمی برای گسترش و نهادینه‌سازی این روش‌ها در مدارس انجام دهند.

توانمندسازی حرفه‌ای معلمان: برگزاری دوره‌های ضمن خدمت تخصصی با محوریت روش‌های نوین آموزشی مانند یادگیری مشارکتی، کلاس معکوس و یادگیری مبتنی بر پروژه می‌تواند مهارت‌های تدریس معلمان را ارتقا داده و زمینه اجرای مؤثر این روش‌ها را فراهم سازد.

تقویت زیرساخت‌ها و فناوری‌های آموزشی: با توجه به نقش برجسته فناوری آموزشی در بهبود عملکرد آموزشی، پیشنهاد می‌شود امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری مدارس تقویت شده و دسترسی معلمان و دانش‌آموزان به ابزارهای آموزشی دیجیتال تسهیل گردد.

حمایت مدیریتی از نوآوری‌های آموزشی: مدیران مدارس نقش مهمی در موفقیت اجرای روش‌های نوین آموزشی دارند. حمایت از ابتکارات معلمان، ایجاد فضای مشارکتی و تشویق به نوآوری می‌تواند به بهبود اثربخشی این روش‌ها کمک کند.

تبادل تجربیات موفق آموزشی: ایجاد بستری برای تبادل تجربیات موفق معلمان و مدارس در زمینه اجرای روش‌های نوین آموزشی، از طریق کارگاه‌ها، نشست‌های تخصصی و شبکه‌های یادگیری حرفه‌ای، می‌تواند به ارتقای کیفیت اجرای این روش‌ها منجر شود.

منابع

- Akçayır, G., & Akçayır, M. (2018). The flipped classroom: A review of its advantages and challenges. *Computers & Education*, 126, 334–345.
- Aydın, G., & Mutlu, O. (2023). Project-based learning and flipped classroom model supported PBL's impact on academic success, retention, and individual innovation competence. *International Journal of Contemporary Educational Research*.

- Baig, M., & Yadegaridehkordi, E. (2023). Effects of flipped classrooms on academic achievements, individualized education plan competencies and quality of related preparation of pre-service teachers. MDPI Behavioral Sciences.
- Bergmann, J., & Sams, A. (2012). Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day. International Society for Technology in Education.
- Çakiroğlu, Ü., & Erdemir, N. (2018). Effects of project-based learning on students' academic achievement and retention of knowledge .
- Silvia Conde-Izquierdo, Álvaro Moraleda Ruano, David Pascual Nicolás, (2025), The impact of active methodologies in the classroom on academic achievement: A systematic literature review using the PRISMA protocol, International Journal of Educational Research, Volume 132, <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2025.102644>.
- Nouri, J. (2016). The Flipped Classroom: For Active, Effective and Increased Learning—Especially for Low Achievers. International Journal of Educational Technology in Higher Education, 13, 33.
- Torres-Martín, C., Acal, C., El-Homrani, M. et al. Implementation of the flipped classroom and its longitudinal impact on improving academic performance. Education Tech Research Dev 70, 909–929 (2022). <https://doi.org/10.1007/s11423-022-10095-y>
- Xayrullayevna, I. X., Abdumuratova, F. F., & Sheribboyeva, N. N. (2025). Impact of innovative pedagogical approaches on student engagement and performance: A comparative study. Indonesian Journal of Multidisciplinary Research.